

VIDA GÁBOR

Senkiháza

Erdélyi lektűr

2. Vásár

Országos vásárnak lennie kell, ebben mindenki egyet szokott érteni. Ám félő volt az a szombati nap, mert valaki elképzelte, hogy a zsidó kereskedők, akik tartják a hitet, nem fognak eljönni, meg azok sem, akik ugyan nem tartják, de nem akarják, hogy megszólják őket, vagy bármiképpen botránkozzanak. Volt még akkoriban szolidaritás az emberek között. Ha a zsidók nem jönnek, akkor az örmények is elmaradnak, a magyarok és a románok is kevesebben lesznek, a cigányok egymagukban vásárt nem tartanak. A szászok ide ritkán szoktak elvetődni, mindig is a románok felé húztak, volt ebben ráció és taktikai érzék a részükről, elegancia viszont kevés. Híres vásár volt nálunk mindig, Váradtól Csernovicig megfordult itt minden magára valamit adó kereskedő és kupec, jöttek Szigetről, Somlyóról és Bukarestből, no meg a galaci kaldarások, akik állítólag Bagdad környékéről hozták az acél edzésének művészetét, de őket csak az utóbbi évtizedben veti erre a lehetőség, a hatósági elnézés vagy pártolás.

Ki fog tehát vásárolni, ez volt az alapkérdés. Nehéz idők járnak, mondta Kacsó Kiss Károly polgármester, vagyis az *interimár bizottság* elnöke, akit az utolsó helyi választás érvénytelenítése után megtartott hivatalában a prefektus, hogy legyen, aki a rendeleteket kidoboltassa, és a

jelentéktelen helyi ügyekben eljárjon, azaz megkérdezze a román jegyzőt, hogy szabad-e. Moldovan Marius, ha jókedvű volt, azt mondta, hogy *da*, és mosolygott, ha viszont valami nem tetszett neki, megcsóválta szőke fejét, hogy *nu*, és mosolygott, kiabálni ritkán hallották, pedig szép hangja volt. Kacsó Kiss Károly tizenöt év alatt nem tanult meg románul, szavakat úgy-ahogy ki tudott ejteni, és mutatta, hogy erre vagy arra, fölfelé vagy el, ha kellett, kis kört rajzolt a kezével a levegőbe, erősen ráncolta vereledő homlokát, ezen gesztusok helyettesítették nála az igék ragozását, olykor még az őszbe fordult harcsabajsza is mozgott az igyekezettől. Moldovan egy idő után már nem fárasztotta magát, hogy minduntalan figyelmeztesse a tanácsot, a hivatalos nyelv a román, megszólalni itt más nyelven nem szabad, még latinul sem. Csak a megyefőnök meg ne tudja...

Nem igazán volt akkor még rajta kívül városunkban román nemzetiségű lakos, csak *plutonyér* Danila, aki '17-ben került ide hadifogolynak több oroszral, akik rettentően megverték, amikor nem akart velük szökni, kettőt az őrség agyon is lőtt, vagy hármat, nem lehetett bírni velük, mert kitört a bolsevik forradalom, és beállott a breszt-litovszki béke. Innen szabadult fel Danila, azután itt ragadt csendőrnek, amikor bejöttek az övéi, gyorsan át is vonultak Vásárhely felé. Hetekig ő volt a városparancsnok, a három beteg katonának vezényelt, akikről nem lehetett tudni, mi bajuk, talán csak szimuláltak, de végül nem engedték, hogy a téglatelepi őszirózsás polgártársak kifosszák a városházát, a levegőbe is volt löve többször, ennyi történt nálunk forradalom helyett. Ránkolczy Lázár kastélyát feldúlták, de őt és családját már

nem találták, Wolf Sámuel téglagyárának irodáit, a Barakkot is feltörték, és az igazgatói lakást, nem vittek el semmit, nem lincseltek meg senkit, pedig volt rá indítatás, a felbujtók gyorsan kereket oldottak, ám előbb az összes tükröt, ablakot és porcelánt ripityára törték. Danila sokáig abban a barna állatorvosi gúnyában járt, ami a katonai raktárban maradt, lópokrócból varratott magának kabátot, de hamar kihízta. Zavaros időkben többször elvezényelték, mert legtöbbet zavaros idők vannak, de valahogy mindig visszakerült, meg is tanult magyarul, a helybeliek megszokták. Elmondta sokszor, velem jó dolgok van, de ha majd egy igazi *plutonyér* jön, akkor meglátjátok. Nem volt ez fenyegetés a részéről.

Levelet kell hát írni a kereskedelmi miniszter úr őexcellenciájának Bukarestbe, engedné meg a vásár tartási dátumának módosítását augusztus 4-ére, vagy ha más lehetőség nincs, akkor július 30-ára, bár 29-e még jobb volna. Ezzel indította Kacsó Kiss Károly az *interimár bizottság* ülését egy hideg márciusi napon, előrelátó ember volt, ilyen a hivatal, és lassan jár a posta, nem ritka jelenség, hogy az egyik miniszternek címzett levél másikat talál a székben. A jelenlegi szűkös világban egy rosszul sikerült vásár kész istencsapása, beláthatja ezt a miniszter úr, ő sem akarhat mást, mint jó kereskedelmi forgalmat, végül is ez a szakmája. Moldovan jegyző bólintott, ez azt jelentette, hogy Popa Aurelia kisasszony megkezdhette a jegyzőkönyv piszkozatának felvételét, a jegyző diktálta a pontos szöveget, hülyeséget nem szeret aláírni vagy ellenjegyezni, nem tudni, ki fogja elolvasni, valószínűleg senki.

Igen tisztelt kereskedelmi miniszter úr, mondta volna Moldovan, amikor Ursu Arcadiu tanácsos felállt, és szót

kért, mert ő ellenzi ennek a levélnek a megírását, *nu sunt de acord*, mondta szótagolva, és Moldovan látta, hogy kis papírkáról olvas. Neki sem volt elég tizenöt év, hogy megtanulja az állam nyelvét, csak a nevét sikerült románosítani, mert az öregapja pakulár volt, major, ahogy itt mondják, kiderült ez valami régi írásból, amit előtalált. *Ha nem jön a zsidó a vásárba, akkor nem jön*, mondta fojtott hangon Ursu Arcadiu, annál jobb, megtartjuk nélküle. Popa Aurelia kisasszony ezt a mondatot is leírta – *dacă nu vine jidanul la târg, nu vine* –, majd kérdően pillantott a jegyzőre, aki a hirtelen beállott csendben réztárcájából cigarettát vett elő, BUCUREȘTI, ezt írja rajta, rágyújtott egy hosszú gyufával, jelezvén, hogy neki van, és telik rá, majd elgondolkozott. Ez az ember valóban beiratkozott volna Goga Octavian antiszemita pártjába, talán fel is vették? Vagy csak azt akarja jelezni, hogy ha még lesznek választások, ő fog a Kacsó Kiss Károly helyében ülni az asztalfőn, a súlyos faburkolatú teremben, ahol II. Károly király képe néz le a testületre. Régen a faragott ráma Ferenc József olajnyomatos portréját tartotta, és nem lehetett tudni, megvan-e még a kép alul, de mi már tudjuk, hogy megvolt. II. Károly után Horthy Miklóst rámázták bele, utána Sztálint, majd Ceaușescut, hogy csak a nagyokat említsük. Talán ma is megvan a ráma, és a padláson vár türelmesen valakit – nem politikai számítás ez, hanem takarékoság.

Ursu Arcadiu sokszor elképzelte, amint a gyűlés után elébe teszik le majd azt az öblös rézkancsót, melynek ezüstből készült eredetijét a fejedelem ajándékozta városunknak, persze most Bécs városában kallódik, mert a legenda szerint sosem ürül ki. Ő töltöget majd a többieknek a város hivatalos borából, ahogy régen volt szokás,

amikor nem a Fischer vendéglőbe jártak gyűlés meg szervezés után az urak, hanem a pincéből egyenest a tanács-terembe hozták fel a város borát, akkor az még jó volt mindenkinek. Annyi minden másképpen lesz, vagyis pontosan úgy lesz minden, ahogy régen volt, abban az igazi világban, és ahogy lennie kell, mondogatta. Arról nem tudott, hogy abban a régi szép világban nem lehetett volna tanácsos, meg ez nem is érdekelte. A jegyző bukaresti újságot járatott, pontosan tudta, hiába ígérgetik, igazi és szabad választások nagyon sokára lesznek, mindenki a választások nélküli teljhatalmat álmodja magának az egész világon, annak van épp divatja. Mi már azt is tudjuk, hogy mire megint szabad választások lehetnek, már csak kevesek emlékeznek, miért volt az fontos, a teljhatalom iránti vágy pedig sehogy sem tud elmúlni, hozzátartozik az emberi természethez, azt mondják.

Románia a románoké, maradjanak a zsidók otthon, ismétli meg Ursu Arcadiu, és ahogy Moldovan szétnéz a teremben, látja, hogy ezek össze vannak beszélve. Losonczy Dénes, Keresztes Lajos, Csiki Dezső, Fekete Jenő, nagydarab, sötét arcú, eltökélt magyar emberek, hajdani céhek mestereinek székében ülnek, derék iparosok mind, és földészek legkivált. A folyó melletti gazdagon termő részeket birtokolják, cséplőgépet és egy-egy keskeny parcellát itt-ott, mindig a megfelelő helyen, hogy ne lehessen eljárni tőle. Szemben velük Kacsó Kiss Károly meg a sógora, Pálfi Benedek, nagydarab, sötét magyar emberek, ugyanabban a posztószagban, szintén komoly iparosok, ők erdőt bírnak, nem is tudni pontosan, mennyit, fűrésztelep és kádárműhely van még hozzá, és rengeteg juh fent a havason.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2023-ban
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Szegő János
Kézirat-előkészítő Balogh Emerencia
Korrektor Hradeczky Moni
A kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9273
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4276-2